

Jordi Sarsanedas, membre de la Secció Filològica

Jordi Sarsanedas es feia imprescindible en les nostres tasques. Pocs tenen com ell tenia el privilegi treballat de l'agudesia que el caracteritzava. Era erudit; savi. I d'una bonhomia especial, perquè no era tou ni condescendent en allò transcendental. Era exigent, començant per ell mateix. Les seves intervencions en el si del nostre Ple eren d'una freqüència mitjana; ni moltes ni poques. Però quan prenia la paraula, sabia transmetre concisament opinions de gran autoritat. La raó era el seu rigor. Mai no parlava per parlar. Fins i tot en els registres més col·loquials la seva conversa no era en cap moment supèrflua. Tenia recursos amb escreix per a aportar-hi la nota enriquidora que feia interessants els moments més trivials. Havia viscut molt intensament experiències molts diverses en llocs igualment ben distints. I el seu esperit observador i crític havia assimilat un cúmul de coneixements insòlit.

Per tot això i per moltes altres circumstàncies, la humanitat de Jordi Sarsanedas era peculiar: circumspecte, caut, prudent, ponderat en tot. Els àmbits en què treballà l'acostaren a una mena de bohèmia, en el sentit més literal del terme, ja que en força moments, més que viure, va malviure de la creació literària, la interpretació i la direcció dramàtiques, la docència, la traducció. Noti's que tots el terrenys en què es va moure giren entorn de la paraula. Jordi Sarsanedas fou un enamorat dels mots i de les llengües: allò que més intensament l'ocupà.

Jo vaig conèixer personalment Jordi Sarsanedas ja fa quasi quaranta anys en el camp de l'ensenyament; fórem companys en una mateixa escola. Ell hi ensenyava francès. I recordo el respecte pregon i sincer que es guanyà entre els seus deixebles; descobriren i s'aprofitaren de l'estranya barreja d'home sabent, recte, però alhora bondadós; extremament bondadós. I percebre a través seu el rigor que cal aplicar en l'ús de qualsevol idioma.

Jordi Sarsanedas tenia clar que les llengües són molt més que instruments per a la comunicació; més enllà de la fredor dels signes organitzats com a sistema, en

cadascuna hi batega el tresor cultural d'un poble, la seva idiosincràsia. Era de l'escola de *langue et civilisation*; ensenyar una llengua era per a ell descobrir també l'esperit col·lectiu de la societat a què pertany. Vet aquí per què era un gran escriptor i també un gran traductor: traslladar una obra d'un idioma a un altre exigia fer-ho des del coneixement sòlid igualment de la cultura de l'origen i de la cultura del destí.

Dir i escriure eren per a ell les dues activitats que més rellevància donen als homes. Poques persones he conegut que fossin tan conscients i alhora tan coherents com Jordi Sarsanedas en l'ofici de manejar l'idioma. A més del francès, coneixia a fons també l'anglès i l'italià; en pouava amb perspicàcia i saviesa solucions que podien resoldre dubtes en la llengua catalana; tenia una habilitat sorprenent per a la comparació, que mai no l'abocava al manlleu innecessari, sinó que, ben al contrari, li servia per a evitar servituds envers les llengües dominants.

Jordi Sarsanedas formava part de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, en qualitat d'escriptor. I l'obra preceptiva s'ha beneficiat de la riquesa del seu criteri. La segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, que acaba d'aparèixer, és especialment deutora de la seva contribució. En les sessions acadèmiques per a la seva elaboració, discutia amb la serenor que no exclouia la passió els problemes lèxics i gramaticals que s'hi plantejaven. Si no sempre tenia raó, en canvi sempre tenia raons que justificaven les seves posicions, més enllà, doncs, del gust personal —el seu era exquisit— o de la intuïció. Li dolia pregonament que alguna proposta que feia no fos acceptada; però sabia que, a la fi, calia incorporar sense recança als recursos habituals les solucions adoptades. Hi col·laborà amb el convenciment d'aportar-hi honradesa, racionalitat, sentit comú. Afinava, matisava de manera singular. Però sobretot destacava per l'enuig davant qui pretén fixar solucions no genuïnes arbitràriament, frívolament, a la llengua catalana. No suportava el camí fàcil del préstec, del barbarisme. Repudiava la pretesa modernitat del *català que ara es parla* com a criteri per a justificar l'ús de determinades formes. No patia del complex provincià lamentablement estès de tants i tants que senten rubor a aplicar l'exigència a la llengua pròpia, que, per això, tendeixen a emprar deixatadament. Jordi Sarsanedas tractà sempre la llengua catalana amb la major cura possible, conscient que és el símbol per excel·lència d'una nació que es pretén obstinadament d'ofegar.

Sarsanedas fou un col·lega, un amic amarat de cordialitat, rialler, interessat per tot, complidor: mai no va faltar a les convocatòries dels plens de la Secció, a les quals en els darrers anys, com a membre emèrit, no estava obligat a assistir; complir els deures per a ell no era una qüestió de formalitat, sinó una qüestió moral, d'ètica.

Per la qual cosa el treball li era la millor defensa: sempre minucios, sempre primmirat. I era també la feina de cada dia allò que, com em va dir, el feia sentir encara un jaïet actiu, útil. Amb quina solemnitat plena d'amargor i tristesa un mal

dia em comunicà que no li enviéssim més papers de la Secció Filològica, perquè les forces ja no li permetien d'ocupar-se'n!

Jordi Sarsanedas era home de tonalitats diferents, en qui es barrejaven, doncs, l'humor i la ironia més fins, i l'enuig i la ràbia: li manava la realitat i, consegüentment, si les coses no marxaven bé, no disfressava la rebellia, elevava el to de veu, gesticulava ostensiblement, esbatanava els ulls com a grans taronges. Estar enfadat en ell anava indefectiblement acompanyat de la indignació, perquè allò que el feia sortir de polleguera era l'estultícia, la incoherència, la prepotència. I quan calia, ho denunciava sense embuts.

En recordar els anys viscuts a la Secció Filològica, afirmava que s'hi havia sentit feliç, però no ben bé sempre, i recordava la pintoresca i no per això menys dolorosa història rocambolesca —com deia ell mateix— de la unitat de la llengua. Un exemple alhora d'estultícia, d'incoherència i de prepotència respecte al català.

Jordi Sarsanedas forma part del grup de lluitadors agosarats per la recuperació nacional, especialment des del flanc de la cultura; ha estat al capdavant de la redacció de la revista *Serra d'Or* i d'altres iniciatives que nasqueren enmig de dificultats aberrants. Per tant, es comprometé políticament; la seva causa: el seu país, sempre. Les posicions que adoptà hagueren d'ésser doloroses, perquè s'enfrontaren contra la dictadura més ferotge. Conegué la clandestinitat, en què s'estrenà poèticament amb el poemari *A trenc de sorra*. Res no pogué moure'l de la lleialtat a les idees pròpies, però mai no emprà l'engatjament a favor de la democràcia i de la justícia com una patent que el deslliurés de cap deure ni com una fatiga que hagués d'ésser recompensada. Mai no el vaig sentir queixar-se de res personal en el terreny de la repressió política; es lamentava, i com!, de la injustícia social, contra la comunitat sencera, contra el poble. Fou íntegre.

Sarsanedas és un exemple d'escriptor reconegut insuficientment. Conreà la poesia, el conte, la novel·la; nogensmenys, la seva obra no ha estat mai valorada justament. És cert que la literatura catalana ha destacat sempre el seu nom, però amb molta menys decisió que no mereixia. Sarsanedas ha estat una ploma de primer ordre; un mestre de l'escriptura, des d'on, ultra la correcció escrupolosa, ha practicat la militància de salvar en cada frase, en cada paraula, la llengua i al mateix temps la democràcia i la llibertat.

Jordi Sarsanedas serà perennement present en aquesta casa. L'Institut d'Estudis Catalans i la seva Secció Filològica en particular avui li ret un homenatge que no volem que sigui efímer. L'empremta de Jordi Sarsanedas serà per sempre latent entre nosaltres.

Moltes gràcies.

JOAN MARTÍ I CASTELL
President de la Secció Filològica
Institut d'Estudis Catalans